

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

יציאה בכלי מלחמה לרשות הרבים

(ס"ג א') משנה: לא יצא האיש לא בסייף, ולא בקשת, ולא בתריס (מגן), ולא באלה, ולא ברומח. (1) ואם יצא חייב חטאת (שאינם מלבושים, ולא תכשיטים, אלא משא). (2) רבי אליעזר אומר: תכשיטין הן לו. וחכמים אומרים: אינן (לנוי) אלא לגנאי, שנאמר⁴ "וְשֹׁפֵט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים" וְכַתְּבוּ חֲרָבוֹתָם לְאַתִּים וְחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גּוֹי חָרֵב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה".

תניא: אמרו לו לרבי אליעזר: וכי מאחר דתכשיטין הן לו, מפני מה הן בטלין לימות המשיח. אמר להן: לפי שאינן צריכין, שנאמר "לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גּוֹי חָרֵב".

שיטות הראשונים

יציאה בכלים שאינם דרך מלבוש: הרמב"ם פסק כחכמים, וכתב "כָּל כְּלֵי הַמִּלְחָמָה - אֵין יוֹצֵאִין בָּהֶן בַּשַּׁבָּת. וְאִם יֵצֵא: אִם הָיוּ כְּלִים שֶׁהֵן דֶּרֶךְ מִלְּבוּשׁ, כְּגוֹן שְׂרִיּוֹן וְכוּבַע וּמִגְפָּיִם שֶׁעַל הָרַגְלִים - הָרִי זֶה פְּטוּר (כמבואר לעיל, משנה ס' א'); וְאִם יֵצֵא בְּכָלִים שֶׁאֵינֶן דֶּרֶךְ מִלְּבוּשׁ, כְּגוֹן רֶמַח וְסִיף וְקֶשֶׁת וְאַלְפָּה וְתַרְסִס - הָרִי זֶה חָיֵב".²

בירית וכבלים

(ס"ג א') משנה: בירית טהורה, ויוצאין בה בשבת. כבלים טמאים, ואין יוצאין בהן בשבת.

(ס"ג ב') אמר רב יהודה: בירית זו אצעדה (של זרוע).

מתיב רב יוסף: בירית טהורה, ויוצא בה בשבת. ואילו אצעדה טמאה היא (דכתיב במעשה מדין³ "אֶצְעָדָה וְצִמִּיד" וגו', וכתב "תַּתְּחַטְּאוּ... אֲתֶם וְשִׁבְיָכֶם")!

הכי קאמר: בירית תחת אצעדה (שבזרוע) עומדת (בשוק⁴).

יתיב רבין ורב הונא קמיה דרב ירמיה, ויתיב רב ירמיה וקא מנמנם. ויתיב רבין וקאמר: בירית באחת (משוקיה), כבלים בשתיים.

אמר ליה רב הונא: אלו ואלו בשתיים, ומטילין שלשלת ביניהן, ונעשו כבלים.

(ומקשה) ושלשלת שבו משויא ליה מנא? וכי תימא כרבי שמואל בר נחמני, דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר

1. ישעיהו ב, ד.

2. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יט, א).

3. במדבר, פר' מטות, לא, ג.

4. להחזיק בתי שוקיה שלא יפלו ויראו שוקיה, הלכך טהורה, דלאו לנוי היא, וכלי תשמיש נמי לא הוי אלא כלי המשמש כלי, דומיא דטבעות הכלים, דאמרין בפרקין דלעיל דטהורין, ויוצאין בהם דצורך לבישה היא, ומישלף ואחויי נמי ליכא למיחש, דלא מיגליא לשוקה. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

רבי יוחנן: מניין למשמיע קול בכלי מתכות שהוא טמא, שנאמר "כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בְּאֵשׁ", אפילו דיבור במשמע. בשלמא התם קא בעו לה לקלא וקעביד מעשה, הכא מאי מעשה קעביד?

הכא נמי קא עביד מעשה, דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: משפחה אחת היתה בירושלים שהיו פסיעותיהן גסות, והיו בתולותיהן נושרות. עשו להן כבלים, והטילו שלשלת ביניהן, שלא יהיו פסיעותיהן גסות ולא היו בתולותיהן נושרות.⁵

איתער בהו רבי ירמיה, אמר להו: יישר, וכן אמר רבי יוחנן.

שיטות הראשונים

בירית יוצאין בה בשבת: רש"י פירש דכיון דלצניעותא היא, לא שלפא ומחויא. **ותוספות** פירשו שכיון שבירית היא באחת, לא שלפא ומחויא, דכיון שאין לה אלא באחת, גנאי היא לה. **והרמב"ם** ביאר הטעם בכבלים שמא יפלו ותביאן בידה. ואילו בירית מהודקת.⁶

יציאה באצעה של זרוע: מדברי רש"י, שביאר הטעם משום משלף ואחוו"י, נראה שאצעה שבזרוע אין יוצאין בה, דלמא משפלא ומחויא. **והרמב"ם** כתב, "אֲצָעָה שֶׁמִּנְיָחִין בְּזֵרוֹעַ אוֹ בְּשׁוֹק - יוֹצְאִין בָּהּ בַּשַּׁבָּת, וְהוּא שֶׁתְּהִיָּה דְבוּקָה לְבָשָׂר וְלֹא תִשְׁמַט. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּהּ.⁷ **והשו"ע**⁸ סתם **כרמב"ם**, ובשם יש מי שאוסר, **כרש"י**.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שג)

טו. יוֹצֵאָה בְּקֶשֶׁר שֶׁעוֹשִׂין לְרִפּוּאָת קִטּוֹף עֵין הָרַע שֶׁלֹּא יִשְׁלַט... וּבִבְתֵי שׁוֹקִים שֶׁקוֹשְׁרִים כְּמִשְׁיחָה סָבִיב שׁוֹקִיָּה, אֵף עַל פִּי טָאִין הַמִּשְׁיחָה קְשׁוּרָה בָּהֶם וְלֹא חִיּוּשִׁין שֶׁמָּא יִשְׁתַּלְשְׁלוּ לְמַטָּה. וְיוֹצֵאָה בְּאֲצָעָה שֶׁמִּנְיָחִין בְּזֵרוֹעַ אוֹ בְּשׁוֹק, וְהוּא שֶׁתְּהִיָּה דְבוּקָה לְבָשָׂר וְלֹא תִשְׁמַט. וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹסֵר בְּשֵׁל זֵרוֹעַ.

5. הלכך שלשלת תשמיש אדם הוא ולא תשמיש כלי, דלא תקבל טומאה. ואין יוצאין בהן דילמא שלפא לשלשלת שהיא של זהב ומחויא, דכי שקלת לשלשלת לא מיגליא שוקה, שהרי בירית במקומה עומדת. רש"י.
6. וראה להלן פיסקה הבאה. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יט, ה-ו). תוספות (ס"ג ב', ד"ה בירית).
7. הרמב"ם סבור דרב יוסף לא בא לחלק בין בירית לאצעה אלא בדין הטומאה; אבל לענין שבת, כדקאי קאי, דאפילו אצעה שבזרוע מותר. וקאמר הכי: בירית לענין שבת להתיר במקום אצעה עומדת, שכשם שהאצעה מותרת בשבת כך הבירית. ולענין טומאה יש בהן חילוק. מגיד משנה.
8. או"ח שג, טו. ע"פ דברי המגיד משנה וב"י. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יט, ה).